
Basisboek Bedrijfseconomie

OPGAVEN

Drs. Wim Koetzier
Drs. Rien Brouwers

Tiende druk

Noordhoff Uitgevers

Basisboek Bedrijfseconomie

Opgaven

Drs. Wim Koetzier

Drs. Rien Brouwers

Tiende druk

Noordhoff Uitgevers Groningen/Houten

Ontwerp omslag: G2K Groningen-Amsterdam

Omslagillustratie: iStockphoto

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

Deze uitgave is gedrukt op FSC-papier

0 / 2015

© 2015 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/reprorecht). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978-90-01-85668-7

ISBN 978-90-01-83911-6

NUR 782

Woord vooraf bij de tiende druk

Tegelijk met de herziening van het *Basisboek Bedrijfseconomie* is ook dit bijbehorende Opgavenboek aangepast. De hoofdstukindeling is gelijk aan die van het theorieboek. Elk hoofdstuk bevat een groot aantal opgaven die aansluiten bij de betreffende leerstof in het theorieboek. De volgorde waarin de opgaven zijn opgenomen is zo veel mogelijk afgestemd op de wijze waarop de hoofdstukken in het theorieboek zijn gestructureerd. Alle opgaven zijn voorzien van een paragraafaanduiding, herkenbaar aan het icoontje: , waarmee verwezen wordt naar de betreffende tekst in het theorieboek. Daarbij is de opbouw weer zodanig dat in het algemeen sprake is van een toenemende moeilijkheidsgraad, waarbij drie categorieën worden onderscheiden:

- 1 *open-aanloopvragen*, beperkt van omvang en onderwerp, bedoeld om de student te laten oefenen met een (geïsoleerd) onderdeel van de leerstof; dit type vraagstukken is onzes inziens tevens geschikt om een verschil in ingangsniveau te overbruggen;
- 2 *vraagstukken* (aangeduid met een V), ofwel opgaven die tot doel hebben een gedegen beheersing van de stof op tentamenniveau mogelijk te maken;
- 3 *casussen* (aangeduid met een C), waarin onderwerpen meer diepgaand behandeld worden en het verband met andere onderdelen van de leerstof gelegd kan worden, waardoor het inzicht in de samenhang van die onderdelen wordt vergroot.

Bij dit opgavenboek behoort een uitwerkingenboek. In de *Studentenuitwerkingen* zijn alle uitwerkingen van de aanloopvragen opgenomen, alsmede ongeveer 50% van de vraagstukken en 30% van de casussen. De betreffende vraagstukken en casussen zijn in dit opgavenboek aangegeven met een asterisk (*). De uitwerkingen van de niet in het uitwerkingenboek opgenomen vraagstukken en casussen zijn voor de docent beschikbaar op de website (www.basisboekbe.noordhoff.nl).

Bij een groot aantal vraagstukken worden bovendien webcolleges aangeboden, waarin de uitwerking grondig wordt doorgeëxerceerd. Deze vraagstukken zijn in het opgavenboek aangegeven met het icoontje . Studenten krijgen via de unieke code bij het Basisboek bedrijfseconomie (theorieboek) toegang tot de webcolleges op www.basisboekbe.noordhoff.nl. Daarnaast is voor een aantal opgaven extra oefenstof met Excel-varianten beschikbaar op de website. Deze opgaven worden in het opgavenboek aangegeven met het icoontje .

We hopen hiermee aan de studenten voldoende mogelijkheden tot zelfwerkzaamheid en -evaluatie te bieden.

In de appendix bij dit opgavenboek is een overzicht opgenomen van de wijzigingen die zijn doorgevoerd ten opzichte van de vorige druk.

Olaf Leppink (Saxion Hogescholen) maakt met ingang van de negende druk deel uit van het Basisboek-team. Hij houdt zich vooral bezig met het digitale ondersteuningsmateriaal.

Voor verbeter suggesties houden wij ons aanbevolen.

De auteurs,
Zwolle/Teteringen

Serieoverzicht

Basisboek Bedrijfseconomie

Basisboek Bedrijfseconomie Opgaven

Basisboek Bedrijfseconomie Studentenuitwerkingen

Inhoud

Deel 1

Bedrijfseconomie en onderneming 9

- 1 Ondernemingen en hun functie in de economie 11**
 - Open-aanloopvragen 12
 - Vraagstukken 13
 - Casus 18

- 2 Bedrijfseconomische vakgebieden en functies 19**
 - Open-aanloopvragen 20
 - Vraagstuk 20

- 3 Financiële overzichten 23**
 - Open-aanloopvragen 24
 - Vraagstukken 25
 - Casussen 28

- 4 Ondernemingsplan 31**
 - Open-aanloopvragen 32
 - Vraagstukken 32
 - Casus 37

Deel 2

Financiering 41

- 5 Investeringsprojecten 43**
 - Open-aanloopvragen 44
 - Vraagstukken 45
 - Casus 54

- 6 Werkkapitaalbeheer 57**
 - Open-aanloopvragen 58
 - Vraagstukken 58
 - Casussen 65

- 7 Eigen vermogen 69**
 - Open-aanloopvragen 70
 - Vraagstukken 71
 - Casus 75

- 8** **Vreemd vermogen** 77
Open-aanloopvragen 78
Vraagstukken 78
Casus 83
- 9** **Beoordeling van de financiële structuur** 85
Open-aanloopvragen 86
Vraagstukken 86
Casussen 95
- 10** **Financiële markten** 99
Open-aanloopvragen 100
Vraagstukken 100
Casussen 106

Deel 3

Management accounting 111

- 11** **Kostenstructuur** 113
Open-aanloopvragen 114
Vraagstukken 115
Casussen 121
- 12** **Kostencalculaties** 125
Open-aanloopvragen 126
Vraagstukken 128
Casussen 138
- 13** **Indirecte kosten** 149
Open-aanloopvragen 150
Vraagstukken 152
Casussen 161
- 14** **Budgettering en verschillenanalyse** 167
Open-aanloopvragen 168
Vraagstukken 170
Casussen 176

Deel 4

Financial accounting 183

- 15** **Externe verslaggeving** 185
Open-aanloopvragen 186
Vraagstukken 187
Casus 190
- 16** **De jaarrekening nader bekeken** 191
Open-aanloopvragen 192
Vraagstukken 194
Casussen 200

17 Kasstroomoverzicht 205

Open-aanloopvragen 206

Vraagstukken 206

Casus 208

18 Concernverslaggeving 213

Open-aanloopvragen 214

Vraagstukken 214

Casus 218

Appendix Overzicht van de wijzigingen in de tiende druk ten opzichte van de negende druk 219

DEEL 1

Bedrijfseconomie en onderneming

1

Ondernemingen en hun functie in de economie

Open-aanloopvragen

- 1
- ⇒ §1.1 **1.1** Geef een omschrijving van het begrip ‘onderneming’.
- ⇒ §1.1 **1.2** Welke kanttekeningen kunnen worden geplaatst bij de uitspraak: ‘Ondernemingen streven naar maximale winst’?
- ⇒ §1.1 **1.3** Wat is het verschil tussen ‘effectiviteit’ en ‘efficiency’?
- ⇒ §1.2 **1.4** Geef van de volgende organisaties aan of ze tot de ondernemingen of de non-profitorganisaties worden gerekend:
- a** energieleverancier Eneco;
 - b** de gemeentepolitie;
 - c** de Nederlandse Spoorwegen;
 - d** Hogeschool InHolland;
 - e** het Rode Kruis.
- ⇒ §1.2 **1.5** Noem een maatstaf die gebruikt kan worden om de effectiviteit te meten van
- a** de brandweer.
Missie: Wij zijn op alle mogelijke manieren actief op het gebied van brandveiligheid en rampenbestrijding, van controle op en advies over bouwvoorschriften en brandveiligheidsverordeningen tot het geven van voorlichting.
 - b** de reclassering.
Missie: Reclassering Nederland draagt actief bij aan de veiligheid van de samenleving door het voorkomen van criminaliteit en het terugdringen van recidive.
 - c** de Nierstichting.
Missie: De Nierstichting zet alles op alles om ervoor te zorgen dat mensen met een nierziekte in leven blijven en ook écht blijven leven.
- ⇒ §1.3 **1.6** Geef aan in welke sector (landbouw, extractie, industrie, groothandel, detailhandel, dienstverlening) de volgende ondernemingen hoofdzakelijk werkzaam zijn:
- a** Hagemeyer.
Hagemeyer distribueert elektrotechnische materialen aan bedrijven in de bouw- en installatiesector.
 - b** Philips.
Philips is een gediversifieerd technologiebedrijf dat het leven van mensen wil verbeteren door zinvolle innovaties op het gebied van gezondheidszorg, consumentenlevensstijl en verlichting.
 - c** De Bijenkorf.
De Bijenkorf is hét toonaangevende warenhuis dat met passie voor de klant ieder bezoek tot een belevenis maakt.
- ⇒ §1.3 **1.7** Geef van de volgende activiteiten aan of ze betrekking hebben op massaproductie, stukproductie of seriemassaproductie:
- a** autofabricage;
 - b** maken van compost;
 - c** maken van familieschilderijen in opdracht.

- ◆ §1.4 **1.8** Geef aan met welke belastingen (inkomstenbelasting box 1, box 2, box 3, vennootschapsbelasting) de volgende personen in Nederland te maken kunnen krijgen:
- a de eigenaar van een eenmanszaak;
 - b de directeur-groootaandeelhouder van een bv;
 - c een particuliere belegger in een beursgenoteerde nv.
- ◆ §1.4 **1.9** Welke van de volgende personen zijn in Nederland *niet* met hun privévermogen aansprakelijk voor de schulden van de onderneming?
- een lid van een coöperatie UA;
 - een vennoot in een vennootschap onder firma;
 - de aandeelhouder in een bv;
 - een lid van een coöperatie BA.
- ◆ §1.5 **1.10** Geef van de volgende activiteiten aan welk tarief van de omzetbelasting van toepassing is:
- a de verhuur van woningen door een woningstichting;
 - b de export van vrachtauto's door een autofabrikant;
 - c de verkoop van kleding door een modezaak;
 - d de verkoop van groenten door een supermarkt.
- ◆ §1.5 **1.11** Een groothandel in fietsen koopt 100 fietsen à €550 in bij de fabrikant en verkoopt ze aan een fietsenzaak voor €600 per stuk. De bedragen zijn exclusief 21% BTW.
- a Hoeveel bedraagt per saldo het aan de belastingdienst te betalen omzetbelastingbedrag over deze transacties?
 - b Welke winst maakt de groothandel op deze partij fietsen?
- ◆ §1.6 **1.12** Geef aan of er in de volgende gevallen sprake is van uitbreiding in dezelfde bedrijfstak, van integratie of van parallelisatie:
- a Een tuincentrum gaat ook kerstartikelen verkopen.
 - b Een aanbieder van mobiele telefonie neemt een concurrent over die ook mobiele telefonie aanbiedt.
 - c Een postorderbedrijf gaat zelf de bezorgwerkzaamheden uitvoeren.
- ◆ §1.6 **1.13** Bij franchising is sprake van een samenwerking tussen een ondernemer en een 'keten'. Door welke oorzaken zou deze samenwerking onder druk kunnen komen te staan?

Vraagstukken

- ◆ §1.3 **VI.1** Hierna zijn gegevens verstrekt van zes ondernemingen. De ondernemingen zijn:
- een tabaksgroothandel
 - een accountantskantoor
 - een supermarkt
 - een steenfabriek
 - een juwelier
 - een touringcarbedrijf

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
<i>Bezittingen in % van de totale bezittingen</i>						
Duurzame productiemiddelen	69%	42%	70%	7%	86%	57%
Voorraad	0%	58%	30%	52%	0%	20%
Vorderingen op afnemers	31%	0%	0%	41%	14%	23%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%
<i>Kosten in % van de totale kosten</i>						
Grondstoffen of handelsgoederen	0%	54%	81%	97%	0%	19%
Personeelskosten	71%	23%	10%	1%	38%	10%
Kosten van duurzame productiemiddelen	7%	3%	4%	1%	15%	12%
Overige bedrijfskosten	22%	20%	5%	1%	47%	59%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Welke onderneming hoort bij welk nummer?

↔ §1.4

V1.2

De heren *Groen* en *De Bruin* hebben hun activiteiten gebundeld in de vennootschap onder firma *Networks*, die actief is op het gebied van de handel in computers. Het winstaandeel van *Groen* is 1/3, dat van *De Bruin* 2/3.

Het gaat slecht met de vennootschap; ze heeft nog slechts de volgende bezittingen (achter elke bezitting staat het bedrag vermeld dat naar schatting nog ontvangen zal worden als de onderneming opgeheven zou worden):

Inventaris	€30.000
Bestelauto	€10.000
Voorraad computers	€30.000

De vennootschap heeft een schuld aan de bank van €80.000; deze schuld dient volgende week afgelost te worden. Bovendien moet nog een bedrag van €20.000 betaald worden aan de computerleverancier. Deze laatste heeft een 'eigendomsvoorbehoud' gemaakt, dat wil zeggen dat de door hem geleverde computers zijn eigendom blijven totdat ze door *Networks* betaald zijn.

Groen heeft €5.000 op een spaarrekening staan en *De Bruin* heeft een auto die bij verkoop nog zo'n €8.000 zal kunnen opleveren.

a Welk verlies zal de bank lijden?

Stel dat *Groen* een stille vennoot is.

b Beantwoord vraag **a** nogmaals.

Voor het beantwoorden van de vragen V1.3 tot en met V1.7 worden de volgende gegevens verstrekt:

Voor het berekenen van de inkomstenbelasting geldt:

TARIEF BOX 1 inkomstenbelasting

Stijf	Belastbaar inkomen	Percentage
1	t/m €19.645	36,35%
2	Vanaf €19.646 t/m €33.363	42%
3	Vanaf €33.364 t/m €56.531	42%
4	Vanaf €56.532 en hoger	52%

Het tarief voor een aanmerkelijkbelanghouder voor een dividenduitkering in box 2 van de inkomstenbelasting is 22% tot €250.000 en 25% over het meerdere.

Ondernemers mogen de zelfstandigenaftrek in mindering brengen op hun winst.

De *zelfstandigenaftrek* bedraagt €7.280.

De winstvrijstelling bedraagt 14%.

Heffingskortingen mogen in mindering gebracht worden op het te betalen belastingbedrag. De algemene heffingskorting is €2.103 en kan door iedere belastingplichtige gebruikt worden. De arbeidskorting wordt gegeven in de volgende tabel:

Arbeidskorting

Arbeidsinkomen meer dan	Arbeidsinkomen niet meer dan	Arbeidskorting
-	€ 8.913	1,807% × arbeidsinkomen
€ 8.913	€19.248	€161 + 18,724% × (arbeidsinkomen - €8.913)
€19.248	€40.721	€2.097
€40.721	€83.971	€2.097 - 4% × (arbeidsinkomen - €40.721)
€83.971	-	€367

Voor het berekenen van de vennootschapsbelasting geldt:

Tarief vennootschapsbelasting

Voor het deel van het belastbare bedrag	Tarief
tot en met €200.000	20%
boven €200.000	25%

- a Bereken de door Jansen te betalen inkomstenbelasting.
- b Hoe hoog is het netto-inkomen van de heer Jansen in het afgelopen jaar?

➡ §1.4

***V1.4**

De heer *Van der Zande* heeft een goedlopende fietswinkel in de vorm van een eenmanszaak. De jaarwinst bedraagt €120.000.

- a Bereken de door Van der Zande te betalen jaarlijkse inkomstenbelasting.

Van der Zande vraagt zich af of hij een fiscaal voordeel kan behalen door zijn eenmanszaak om te zetten in een bv. In deze situatie wil hij zichzelf een jaarsalaris toekennen van bruto €80.000. De overblijvende winst blijft volledig in de bv.

- b Bereken het totaal van vennootschapsbelasting en inkomstenbelasting dat in deze situatie jaarlijks verschuldigd is.

➡ §1.4

***V1.5**

De heren *Jansen* en *Vreisen* hebben samen een ambachtelijk bedrijf onder de naam vennootschap onder firma De Draaierij. Jansen heeft bij oprichting €60.000 ingebracht en Vreisen €40.000. In het afgelopen jaar behaalde de vennootschap een winst van €120.000. Jansen en Vreisen besluiten om van de winst 30% te reserveren in verband met voorgenomen investeringen. Het winstaandeel van de vennoten wordt berekend op basis van hun kapitaalbreng.

Bereken de door Jansen en Vreisen te betalen inkomstenbelasting.

➡ §1.4

***V1.6**

Mevrouw *Ingeborg Karelse* heeft een bv opgericht waarvan zij de directeur en enige aandeelhouder is. De winst over het afgelopen jaar bedroeg €130.000. Bij de berekening van die winst is nog geen rekening gehouden met het feit dat mevrouw Karelse een jaarsalaris geniet van €50.000 en dat ze zich het afgelopen jaar een dividend van €15.000 heeft laten uitkeren.

Bereken het totale bedrag aan belasting dat over het afgelopen jaar verschuldigd is.

➡ §1.4

V1.7

Na jarenlang succesvol een eenmanszaak te hebben gerund, wil de heer *De Keijzer* zijn zaak een nieuwe impuls geven door een samenwerkingsverband aan te gaan met de heer *Hoezen*. Met betrekking tot de rechtsvorm van de nieuw te vormen onderneming willen de beide heren een keuze maken tussen de vennootschap onder firma en de bv. Indien de keuze valt op de vennootschap onder firma, zullen beide vennoten gelijkgerechtigd zijn in de nettowinst. Bij een keuze voor de bv ontvangen beiden een salaris van €40.000 per jaar. De nieuwe onderneming zal naar verwachting een jaarlijkse winst behalen van €250.000 (vóór aftrek van de brutosalariissen van beide partners).

- a Wat zijn de gevolgen van de keuze tussen de vennootschap onder firma en de bv voor de aansprakelijkheid van beide partners voor de schulden van de onderneming?
- b Bereken het totaal jaarlijks te betalen bedrag aan belasting, indien gekozen wordt voor de vennootschap onder firma.

- c Bereken het totaal jaarlijks te betalen bedrag aan belasting, indien wordt gekozen voor de besloten vennootschap en er geen dividenduitkeringen gedaan worden.
- d Bij welk bedrag aan jaarlijkse dividenduitkering is het totaal jaarlijks te betalen bedrag aan belasting bij de bv gelijk aan dat bij de vennootschap onder firma?
- e Welk bedrag wordt bij de bv jaarlijks gereserveerd, uitgaande van de in d berekende jaarlijkse dividenduitkering?

§1.5

***V1.8**

Alle bedragen in dit vraagstuk zijn exclusief omzetbelasting. Aan de Zwolsestraatweg 21 is gevestigd de computerhandel *Online bv*. In het eerste kwartaal van 2015 heeft Online rekeningen verstuurd voor de verkoop van 250 computers; hiervan waren er 200 bestemd voor klanten in Nederland en 50 voor klanten in België. De verkoopprijs was €500 per stuk. Online ontving van een Nederlandse leverancier facturen voor de inkoop van 280 computers à €400. Aan de Zwolsestraatweg 23 heeft huisarts *Van Swieten* zijn praktijk. Hij heeft in het eerste kwartaal rekeningen aan ziektekostenverzekeraars gestuurd voor een totaalbedrag van €75.000. Wegens de verbouwing van de praktijkruimte ontving hij een rekening ad €20.000 van een aannemer. Het tarief van de omzetbelasting is 21%.

Welk bedrag dienen Online en dokter Van Swieten over het eerste jaar per saldo aan omzetbelasting af te dragen aan de Nederlandse belastingdienst?

§1.5

V1.9

Kantoorshop *Presse Papier* verricht in het eerste kwartaal van 2015 de volgende transacties. De bedragen zijn exclusief omzetbelasting.

Inkopen

Leverancier	Vestigingsplaats	Bedrag
Groothandel <i>Negotie</i>	Meppel	€15.000
<i>Bürosachen</i>	Bonn	€ 5.000

Verkopen

Afnemer	Vestigingsplaats	Bedrag
Verzekeringsmij <i>Polis</i>	Amersfoort	€ 2.000
Fietsenfabriek <i>Tempo</i>	Heerenveen	€ 3.500
Reisbureau <i>Soleil</i>	Brussel	€ 1.500
Diverse particuliere afnemers		€12.000

Het tarief van de omzetbelasting is 21%.

- 1
- a Welk bedrag dient door Presse Papier over het eerste kwartaal per saldo aan omzetbelasting te worden voldaan aan de belastingdienst in Nederland?
 - b Wat zijn de gevolgen voor de heffing van de omzetbelasting van de afnemers van Presse Papier?

Casus

⇒ §1.4

C1.1

Elsbeth van Dam loopt rond met het plan om een winkeltje te openen, waarin allerlei exotische theesoorten verkocht zullen worden. Ze beschikt over de benodigde verkoopexpertise en is inhoudelijk zeer thuis op het gebied van thee. Ze mist echter de juridische kennis die nodig is om een verantwoorde keuze te maken voor wat betreft de rechtsvorm van haar nieuwe onderneming.

Aangezien haar vriend Egbert heeft aangeboden om eventueel mee te doen met haar plannen, komen als ondernemingsvorm in aanmerking de eenmanszaak, de vennootschap onder firma en de besloten vennootschap.

Ondersteun *Elsbeth* bij haar beslissing door voor de drie ondernemingsvormen een overzicht te maken van de gevolgen die de keuze heeft voor: aansprakelijkheid, continuïteit, publicatieplicht van financiële cijfers en fiscale positie.